

בעלה אסורה ללא בנים אסורה, שלא כאשת אחיו מן האב, שנאמר הוא — בהויתה תהא). בתורת כהנים (קדושים) מיעטו אשת אחיו מאמו, ופרשו התוס' (ב. ועוד) שנתמעה מעונש עירי, אבל יש בה כרת. ויש מפרשים שהמיעוט אף מכרת אלא שגמרא דידן חולקת על התורת-כהנים בדרשת הכתובים, ומשוה לגמרי אשת אחיו מאמו לאשת אחיו מאביו. (עפ"י פירוש הראב"ד לתו"כ שם; אבי עזרי — איסורי ביאה ב,א).

דף נה

פ.ט. א. למה יצאה 'כרת' באחותו?

ב. כתוב ערירים ימתו וכתוב ערירים יהיו — הכיצד?

ג. העראה בחייבי לאוין ועשה, ביבמה, ובאשה לבעלה — מניין?

ד. שכבת זרע שנאמר בשפחה חרופה, באשת איש ובסוטה — למה לי?

ה. מהי 'העראה' ומהי 'גמר ביאה'?

א. לדברי רבי יוחנן, לכך יצתה כרת באחותו משאר כל העריות — ללמד על הכלל כולו, שאם עשאן כולן בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת. ולרבי יצחק, יצאה ללמד על כל חייבי כריתות שהן בכרת ולא במלקות. [וחילוק חטאות בעריות למד רבי יצחק מואל אשה בנדת טמאתה].

ב. ערירים יהיו — משמע שאם יש לו בנים עד אותה שעה — קוברין. [אבל אין במשמע שבשעת מיתתם ימותו ערירים מבנים שנולדו להם אחר החטא]. ערירים ימתו — משמע כמו הם עכשיו ערירים, כן ימותו, ואפילו יולדו להם לאחר מעשה, אבל אין במשמע שאם יש להם בנים עתה, שימותו. (רש"י) — לכך הוצרכו שני הכתובים ללמד שהכל כלול בעונש זה.

ג. העראה בחייבי לאוין למדוה מכך שגילה הכתוב בשפחה חרופה שכבת זרע למעט העראה, מכלל שחייבי לאוין בהעראה. חייבי לאוין דכהונה (שאינם נלמדים משפחה חרופה שאיסורה שוה בכל) נלמדים בגזרה שוה 'קיהה — קיהה' מחייבי כריתות. חייבי עשה — 'ביאה — ביאה' מחייבי לאוין. [וכן לענין ביאה שלא כדרכה, דינה כביאה כדרכה בחייבי לאוין (כדלהלן נז: וערש"י ורא"ש)]. יבמה נקנית ליבם בהעראה — מגזרה שוה 'ביאה — ביאה' מחייבי לאוין. אשה לבעלה — 'קיהה קיהה' מחייבי כריתות.

יש מפרשים, דוקא אם פירש שרוצה לקנות בהעראה, אבל בסתם אינו קונה אלא בגמר ביאה (ריב"ם, רי"ד).

ויש אומרים אפילו בסתם, כל שלא גמר ביאתו קנה בהעראה, אך כשגמר ביאתו דעתו [בסתם] על גמר ביאה. (ר"ש משאנן; נמו"י).

ויש אומרים שאינו קונה אלא בסוף העראה, וכמאן דאמר העראה זו הכנסת עטרה (ר"ת). ויש מפרשים שאין מועילה העראה אלא לאחר קידושין [בדומה ליבמה שכבר זקוקה ועומדת ליבם], לעשותה כנשואה כמו חופה, אבל קדושין עצמם אינם מועילים אלא בגמר ביאה [ואפילו במפרש]. (ר"נ גאון, רי"ף. ובתוס' בקדושין י. הקשו על זה).

ד. שכבת זרע שנאמרה בשפחה חרופה (= שפחה כנענית המיוחדת לעבד עברי, ויש אומרים לעבד כנעני. ויש אומרים חצי שפחה וחצי בת חורין. ע' בכריתות י-יא), ללמד שאינו חייב אלא בשגמר ביאתו [ואינו חייב אלא בביאה

כדרכה. (תוס' ועוד עפ"י כריתות יא. וכן פסק הרמב"ם — איסורי ביאה ג, טו). ויש אומרים שמחלוקת תנאים היא. (ערמב"ן ורשב"א. וריא"ז פסק לחייב).

כתבו התוס' שחייב אפילו בלא הוצאת זרע אלא שתהא ביאה הראויה להזריע, [ולרבה בר בר חנה, אפילו בהכנסת עטרה לבד חייב, כדלהלן] — להוציא העראה או ביאה שלא כדרכה. ויש חולקים וסוברים שאינו חייב ללא הזרעה, (כן דייקו מפרש"י, וכ"מ ברי"ד וברי"ז ובמאירי). באשת איש נאמר שכבת זרע למעט משמש באבר מת, וכמאן דאמר משמש מת בעריות פטור. ולפי הדעה המחייבת, יש למעט משמש את המתה, [שלא נאמר הואיל ולאחר מיתה גם כן נקראת שארו נחייב עליה]. א. הלכה כמאן דאמר משמש מת בעריות פטור. ויש אומרים שהדבר ספק להלכה. ע' בפירוש המשנה לרמב"ם סנהדרין פ"ז; אגרות משה אה"ע ח"א לג).

ב. משמש באבר מת באשת איש — יש אוסרים את האשה על בעלה (ב"ש כ סק"ה). ויש שכתבו להוכיח שאינה נאסרת (עפ"י בית הלוי ח"ב מ. וע"ע בסוף ספר שער אפרים; יד המלך על הרמב"ם; שו"ת פנים מאירות ח"ג כב; אבי עזרי ריש הלכות איסורי'ב).

בסוטה — אמרו בברייתא, למעט דבר אחר. ופרש רב ששת, פרט לשקינא לה שלא כדרכה (שלא חדשה אלא בזה, או כשפירש ואמר אל תסתרי עם איש פלוני ליבעל לו שלא כדרך. ערש"י ותוס'). ורבה חלק וסבר שאין למעטה, כי ביאה שלא כדרכה כמוה כדרכה (משכבי אשה). ופירש פרט לשקינא לה דרך אברים, שאין זה קינוי, ולא נאמר בקפידת הבעל הדבר תלוי, הגם שאין על כך שם 'ביאה'. [לדברי אביי, אפשר למאן דאמר העראה זו הכנסת עטרה, ממעטים משכבת זרע נשיקת אבר].

הרמב"ם השמיט דין קינוי דרך אברים רק כתב (סוטה ג, כד) שאם קינא לה מאיש פלוני וזינתה עמו דרך אברים, אין המים בודקים אותה. (וע' בית הלוי ח"ב סו"י מב).

ה. נחלקו אמוראים בהגדרת 'העראה' ו'גמר ביאה'; —

רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, העראה זוהי נשיקת אבר במקום תשמיש. גמר ביאה זוהי הכנסת עטרה. רב שמואל בר יהודה אמר רבי יוחנן: העראה זו הכנסת עטרה. גמר ביאה — גמר ביאה ממש. פחות מהכנסת עטרה אינו אלא נשיקה ופטור עליה.

שמואל אמר: העראה זו נשיקה. ורב דימי ורבין אמרו בשם רבי יוחנן: זו הכנסת עטרה. וצדדו לומר שאין מחלוקת ביניהם, ולדעתם מנשיקה ועד הכנסת עטרה נחשבת 'העראה'.

א. לדעת הט"ז (אה"ע ה), מיד בתחילת הכנסת הגיד הרי זו העראה, שכבר נכנסה העטרה בצדה התחתון שהוא מתקצר והולך. והבית שמואל (כ סק"ג) חולק וסובר שאינו חייב עד שיכניס כל העטרה, גם מצד מעלה.

נגע הגיד בארכו [ולא בראשו] בנקב — אין זה אפילו בגדר נשיקה ואף לשמואל לא אסר. וכל שכן כאשר האשה לא פסקה רגליה, שאי אפשר להגיע עם ראש האבר לנקב — אין זו ביאה האוסרת. (עפ"י אגרות משה אה"ע ח"ד מא).

ב. אעפ"י שהזריע בהעראתו אין זה אלא 'העראה' ולא גמר ביאה. (רי"ד ועוד).

ג. הפוסקים נקטו כדעה השניה שהעראה זו הכנסת עטרה, ועל נשיקה פטור. (עפ"י רי"ד, ריא"ז, נמו"י, רמ"א אה"ע כ, א).

ד. משמע בתוס' (סד"ה אינו) שאין נחשב 'גמר ביאה' אלא בהכנסת כל האבר. וכן משמע ברמב"ם (איסורי'ב א, י). וע' גם באבני נזר יו"ד רב, ו).

דף נו

צ. ביאה גרועה ביבמה, למה היא מועילה לקנות ולמה אינה מועילה?